

Actualisatie Leidraad Veilige zorgrelatie 2019 - 'Wie-doet-wat-Wijzer'

23 juli 2019

Een Leidraad met aanbevelingen voor beleid

Ieder die zorg en ondersteuning nodig heeft, moet kunnen vertrouwen op een veilige zorgrelatie. Professionals doen hun werk met hart en ziel, maar soms kan er, bedoeld of onbedoeld, toch sprake zijn van grensoverschrijdend gedrag. Een organisatie moet afspraken hebben hoe grensoverschrijdend gedrag te voorkómen en wat te doen als het onverhoopt toch vóórkomt. De Leidraad Veilige zorgrelatie geeft aanbevelingen en handvatten voor het maken van deze afspraken. Het Waarschuwingsregister Zorg en Welzijn is een van de manieren om te werken aan preventie van grensoverschrijdend gedrag door professionals.

Grensoverschrijdend gedrag en mishandeling door professionals

Een veilige zorgrelatie is de kern van goede zorg. Professionals en vrijwilligers van organisaties zetten zich daar met veel betrokkenheid voor in. Heel vaak gaat dat goed, soms helaas niet. Als het niet goed gaat, is dat meestal niet opzettelijk, maar gebeurt het bijvoorbeeld uit onmacht om met complexe situaties in de zorg om te gaan, of omdat er even teveel tegelijk gebeurt en iemand uit de slof schiet. Dan wordt bijvoorbeeld iemand hardhandig vastgepakt. Soms gebeurt het grensoverschrijdende gedrag wel moedwillig, bijvoorbeeld diefstal of seksueel misbruik. Bedoeld of onbedoeld: er is het algemene besef nodig dat grensoverschrijdend gedrag door professionals vóór komt en dat het niet mág vóórkomen. Het is de verantwoordelijkheid van de bestuurder van een organisatie om te stáán voor een veilige zorgrelatie en hier beleid en afspraken voor te maken in een organisatie.

Leidraad met Wie-doet-wat-Wijzer

De Leidraad Veilige zorgrelatie, die in 2014 is ontwikkeld in opdracht van VWS samen met landelijke branche-, beroeps- en cliëntenverenigingen, is nu geactualiseerd. Op één A4 zijn de aanbevelingen voor beleid samengevat om te werken aan bewustwording, preventie en interventie bij grensoverschrijdend gedrag en mishandeling door professionals en vrijwilligers van een zorgorganisatie. En er is een 'Wie-doet-wat-Wijzer' toegevoegd, die samenvat welke acties van welke functionarissen in een organisatie nodig zijn om te werken aan een veilige zorgrelatie. Vanuit de aanbevelingen voor beleid en vanuit de 'Wie-doet-wat-Wijzer' kan worden doorgeklikt naar relevante informatie in de Leidraad, om daar meer over te weten voor het maken van beleid en afspraken in de zorgorganisatie.

Waarschuwingsregister

Het Waarschuwingsregister is een van de manieren om te werken aan een veilige zorgrelatie ofwel aan preventie van grensoverschrijdend gedrag en mishandeling door professionals. Organisaties die deelnemen aan het Waarschuwingsregister kunnen door middel van dit register elkaar waarschuwen als er door hun organisatie personen ontslagen zijn wegens grensoverschrijdend gedrag richting cliënten. De minister van VWS heeft het voornemen om het Waarschuwingsregister verplicht te gaan stellen, ten behoeve van een veilige zorgrelatie voor mensen die zorg en ondersteuning ontvangen van professionals.

Verskil van de Leidraad met de Meldcode

De Leidraad is gericht op een veilige zorgrelatie, waarbij het gaat om een relatie van een cliënt met een professional of vrijwilliger van een zorgorganisatie. Een Veilige zorgrelatie gaat over het

voorkómen van en het omgaan met grensoverschrijdend gedrag en mishandeling door professionals en vrijwilligers jegens een cliënt.

De Meldcode is gericht op huiselijk geweld en kindermishandeling, waarbij het gaat om een relatie van een cliënt *met naasten*. De Meldcode gaat over grensoverschrijdend gedrag en mishandeling door naasten jegens een cliënt.

Dit verschil betekent dat de verantwoordelijkheid van de (bestuurder en professional van de) organisatie anders is. Bij een veilige zorgrelatie is de organisatie verantwoordelijk dat professionals veilige zorg bieden aan cliënten, dat (bedoeld en onbedoeld) grensoverschrijdend gedrag wordt voorkómen, én dat wordt opgetreden jegens een professional als deze grensoverschrijdend gedrag vertoont (interventie). Bij huiselijk geweld heeft de organisatie geen eigen verantwoordelijkheid naar de pleger. Wel is er de verantwoordelijkheid om te signaleren als er sprake is van huiselijk geweld door naasten, en dit zo nodig te melden en/of hulp te verlenen.

Ook voor de professionals is er verschil: het maakt uit of je grensoverschrijdend gedrag van een naaste van een cliënt signaleert, of van een collega. Het vraagt om een veilige cultuur om elkaar zo nodig aan te spreken en afspraken in de organisatie hoe hiermee om te gaan, bijvoorbeeld: is duidelijk bij wie je terecht kunt, en hoe wordt omgegaan met melden bij de politie of de Inspectie.

Hoewel er in organisaties veel aandacht is voor de Meldcode en huiselijk geweld, lijkt er minder bewustzijn van de mogelijkheid van grensoverschrijdend gedrag door professionals. De Leidraad Veilige zorgrelatie kan daarbij helpen, in aansluiting bij het beleid voor de Meldcode en scholingen daarover.

Vindplaats Leidraad

De Leidraad is beschikbaar in 3 vormen op www.veiligezorgrelatie.nl:

1. *Aanbevelingen voor beleid op één A4*: de aanbevelingen voor bewustwording, preventie en interventie samengevat op 1 A4. Deze aanbevelingen zijn bruikbaar voor het maken van beleid voor alle organisaties waar een veilige zorgrelatie belangrijk is (langdurende zorg én zorg die bijvoorbeeld onder de Wmo of cure valt).
2. *Compacte versie*: deze is met name bedoeld voor besluitvorming op organisatieniveau. Kunnen we ons vinden in de aanbevelingen? Gaan we ermee aan de slag? Wat moeten we daarvoor afspreken en regelen?
3. *Uitgewerkte versie*: deze bevat een uitwerking van de aanbevelingen, verwijzingen en tips. De uitwerking is vooral bruikbaar voor de langdurende zorg, waarvoor de Leidraad in principe is ontwikkeld, maar kan ook bruikbaar en inspirerend zijn voor andere sectoren. De uitgewerkte versie is een 'klikbare pdf'- een interactief document, waarin informatie kan worden gevonden aan de hand van de aanbevelingen of via de 'Wie-doet-wat-Wijzer'. In deze Wijzer zijn de verantwoordelijkheden en acties per betrokkene samengevat en kan worden 'doorgeklikt' naar de achterliggende informatie.

Op www.veiligezorgrelatie.nl is tevens de 'Wie-doet-wat-Wijzer' te vinden en verdere achtergrondinformatie.